

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	16
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	18
2. HEDEFLERİN YAPISI	19
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	20
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	26

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardım severlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır yetersizlik düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değer-

lendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Ayrıca tüm öğrencilerin farklı öğrenme geçmişi ve kendine özgü bir öğrenme biçimi vardır. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Öğretim uyarlamaları öğrencilerin önceki öğrenmeleri ve öğrenme biçimlerinin yanısıra basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta gibi öğrenme ilkelerini dikkate almayı gerektirir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI

1. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Birinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerde dinî konular ile yaşadıkları hayat arasında bağlantı kurabilecek şekilde tavır ve tutum geliştirmeyi ve onlara bu doğrultuda ilgili bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğretim programının öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütün olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (1739 sayılı) ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile öğrenciler:

1. Temel dinî ve ahlaki sorulara cevap verebilecektir.
2. Dinî kavramları doğru anlayıp kullanabilecektir.
3. Dinî inanç ve ibadetlerini tanıyabilecektir.
4. Dinin içtenlik, sevgi, saygı ve inanç gibi değerlerinin olduğunu fark edebilecektir.
5. Dinî bilgiler ile toplumsal beklenti ve alışkanlıklara dayalı olan davranışları ayırt edebilecektir.
6. İslam dinini ana kaynakları ile birlikte tanımlayabilecektir.
7. İslam'ın iman, ibadet ve ahlaki esaslarını tanıyabilecektir.
8. Toplumsal olarak sergilenen dinî ve ahlaki davranışları tanıyabilecektir.
9. Başkalarına karşı güzel davranışlar sergileyebilecektir.
10. Fiziki ve toplumsal çevreyi koruma bilincine ulaşabilecektir.
11. İnanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki olumlu etkisini kavrayabilecektir.
12. Dinî ve millî bayramları tanıyıp, vatan ve millet sevgisini fark edebilecektir.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında konu ve öğrenen merkezli tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Konu merkezli tasarım yaklaşımlarında programlar çeşitli dersler ve ilgili konulardan oluşmaktadır. Konu alanı bilgisi bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı öğrencilerin temel dinî ve ahlaki bilgileri edinebilmeleri, İslam'ın iman, ibadet ve ahlaki esaslarını tanımaları, dinî bilgiler ile toplumsal beklenti ve alışkanlıklara dayalı olan davranışları ayırt etmeleri, dinin içtenlik, sevgi, saygı ve inanç gibi değerlerinin olduğunu fark etmeleri için gerekli bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçladığından bu yaklaşım tercih edilmiştir. Öğrenen merkezli yaklaşımda ise öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri öğretimin merkezinde yer alır. Bu yaklaşımda öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde öğrenenin bireysel farklılıkları temel alınır. Yaklaşımın bu özelliği Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarının belirlenmesinden hedef ve davranışlara, öğrenme-öğretme süreçlerinden ölçme ve değerlendirmeye kadar her aşamada dikkate alınmıştır.

Programda öğrenme yaklaşımı olarak, davranışçı yaklaşımın öne sürdüğü ilkeleri kullanan Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) benimsenmiştir. UDA, sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım, davranışı gözlenebilir ve ölçülebilir çevresel özellikler açısından inceler. UDA, her bireyin kendine özgü bir öğrenme biçimi ve öğrenme geçmişi olduğunu kabul eder. Buradan yola çıkarak UDA her öğretim ya da davranış yönetim tekniğinin her bireyde aynı başarı ile sonuçlanmayacağı varsayımıyla geliştirilmiştir. Bu nedenle, bireysel farklılıkları dikkate alır. Bu yönüyle programın tasarım yaklaşımıyla uyumludur.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bireysel farklılıkları dikkate alan, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef ve hedef davranışları içermektedir. Bu kapsamda (a) hedef davranışın belirlenmesi, (b) hedef davranışın ölçülmesi, (c) hedef davranışa ulaşmak için öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi ve uygulanması bu programın üç temel basamağıdır. UDA programın etkililiğinin sürekli değerlendirilmesi için verilere dayalı olarak öğretimsel kararlar almayı gerektirir. UDA; uygulamalılık, davranışsallık, analitiklik, teknolojiklik, kavramsal olarak sistematiklik, etkililik ve genellenebilirlik özelliklerine sahiptir.

Uygulamalılık: Hedef davranışın sosyal açıdan önemli bir davranış olması anlamına gelmektedir. Bu hedef davranış, "artırılmak" ya da "azaltılmak" istenen bir davranış olabilir. Bu bağlamda sosyal kabul gören uygun davranışların kazandırılması ya da uygun olmayan davranışların azaltılması sağlanabilir.

Davranışsallık: Bireyin değişen ya da değiştirilmesi planlanan davranışının tam olarak "tanımlanabilir", "gözlenebilir" ve "ölçülebilir" olmasını gerektirir. UDA'da "hedef davranışın değişip değişmediği" ve "kimin davranışının değiştiği" gibi sorulara yanıt aranmaktadır. Bu noktada "birey" için hedef davranış belirlenmeli ve bu hedef davranışta değişikliğe yol açacak davranış yönetimi ve öğretim yöntemleri planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Analitiklik: Çevresel koşulların davranışın gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinden sorumlu olduğunu inandırıcı bir biçimde ortaya koymaktır. Davranış "öncesi ya da sonrası koşullar" ile "davranış" arasında işlevsel bir ilişki aranmalıdır.

Teknolojiklik: Uygulamacının yürüttüğü uygulamayı çok açık bir biçimde betimlemesidir. Böylece, uygulamanın bir başkası tarafından kolayca anlaşılabilir ve aynı biçimde uygulanması sağlanabilir. Yinelenebilirlik, teknolojiklik ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal Olarak Sistematiklik: UDA'nın sistematik biçimde kavramsal bütünlük sağlaması için uygulamaların yinelenebilir olması, o alanda bilgi birikimi sağlaması, davranışçı yaklaşımın ilke ve teknikleriyle ilişkili olması gerekmektedir. Bu sağlanabilirse uygulamacılar kavramsal bütünlüğü elde edilmiş olan uygulamalara kolayca ulaşabilirler.

Etkililik: Değiştirilmesi ya da kazandırılması hedeflenen davranışta istenen değişikliğin / kazanımın elde edilmesi olarak tanımlanır. Uygulamacıların yaptığı uygulamaların etkili olması önemlidir. Bunun yanı sıra, uygulama sonunda bireyde gerçekleşen davranış değişikliğinin sosyal açıdan anlamlı olması da dikkate alınmalıdır.

Genellenebilirlik: Gerçekleşen davranış değişikliğinin öğretim sonrasında farklı ortamlar, kişiler, araç-gereçler ve durumlar ile sürdürülebilmesidir. Genellenebilirlik, öğretim ve davranış planlarının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu özellik sağlandığında özel eğitimin en genel amacı olan "bireylerin olabildiğince bağımsız yaşamaları" amacına ulaşılmış olur.

UDA, bu özellikleriyle evrensel tasarım ilkeleriyle örtüşmektedir. Evrensel tasarım; içerik, ortam ile öğretimi bireyselleştirmeyi ve uyarılma ile birlikte her durumda mümkün olduğu kadar çok bireyin kullanılmasını amaçlayan bir süreçtir. Evrensel tasarımın kişiye uygun esnek programlar sağlaması ve eğitim ortamını tüm bireyler için ulaşılabilir kılması, nitelikli bir eğitim ve öğretim sürecini beraberinde getirmektedir.

UDA ve evrensel tasarımda uygulamacı ve öğrenciden beklenen bazı rol ve sorumluluklar vardır. UDA'da öğrencinin çalışmaya dikkatini yöneltmesi, yönergeler doğrultusunda davranışı gerçekleştirmesi, edindiği davranışı sürdürmesi ve genelmesi beklenir. Uygulamacıların da öğrenciden beklenen rol ve sorumlulukları dikkate alarak öğretimde edinim, akıcılık, kalıcılık ve genelmeden oluşan "öğrenmenin aşamaları"na göre öğretimi planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi gerekir. Uygulamacı, öğrenmenin aşamalarına göre planlama yaparken öğretim yöntem ve teknikleri, ipucu, pekiştirme, kayıt tutma ve değerlendirme gibi UDA'nın temel ilkelerine yer vermelidir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Uygulamalı Davranış Analizi temelli değerlendirme yapabilmek için öncelikle hedef becerinin belirlenmesi ve öğrencinin BEP'ine eklenmesi gerekir. Bunu izleyen şekilde değerlendirme; öğretim öncesi, öğretim süreci ve öğretim sonrası olmak üzere üç aşamada yapılır.

Hedef Becerilerin Belirlenmesi

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile ilgili öğretime başlanmadan önce kontrol listesi (EK 1) kullanılarak öğrenci ya da öğrencilerin var olan performansının değerlendirilmesi gerekir. Kontrol listesi öğrencinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine ilişkin performansının belirlenmesine ve buna dayalı olarak BEP'inin hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Öğretim Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim Öncesi Değerlendirme (Ön): Başlama Düzeyi Belirleme

Bu bölümde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde yer alan zincirleme becerilerin ölçülmesi için beceri analizi kaydı ve araç-gereç tanıma, materyal seçimi gibi tek basamaklı davranışların ölçülmesi için ayrıık deneme kaydı ve bu kayıtların grafiklendirilmesi örneklerle açıklanmıştır.

Zincirleme Becerilerin Ölçülmesi

Öğrenciyle öğretime başlamadan önce onun programında yer alan becerilerde başlama düzeyi verileri toplanır. Başlama düzeyi verilerinin genellikle öğretim öncesinde ve üç oturum üst üste toplanması önerilmektedir.

Bu derste öğrenci ya da öğrencilerin öğrenmesinin hedeflendiği bazı beceriler zincirleme becerilerdir. Dolayısıyla öğrenci için belirlenen hedef davranış zincirleme bir beceri olduğundan beceri analizi kaydı tekniği kullanılarak öğrencinin performansı gerek başlama düzeyinde gerekse öğrenme sürecinde değerlendirilmelidir. Zincirleme beceriler birden fazla basamağı içeren becerilerdir. Örneğin dua etme, selam verme / alma gibi beceriler birden fazla basamak içerir.

Beceri Analizi Kaydı: Öğretilmesi planlanan hedef davranış belirlendikten sonra becerinin analizi oluşturulur. Beceri analizi, öğretilmek istenen becerilerin çocuğun özelliğine göre küçük adımlara bölünmesi işidir. Beceri analizi aracılığı ile öğrencinin beceride ilerlemesine ilişkin veri toplanabilir.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı:

Hedef davranış :

Hedef uyaran :

Evre : Başlama düzeyi

Oturum Tarihi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Beceri Basamakları	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....
Sınıfa girer.										
Arkadaşlarına doğru bakar.										
Selamünaleyküm der.										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi										

* $Bağımsız\ gerçekleşen\ basamak\ yüzdesi = \frac{Öğrencinin\ doğru\ gerçekleştirdiği\ basamak\ sayısı}{Beceri\ analizindeki\ toplam\ basamak\ sayısı} \times 100$

Veri toplama formunu kullanırken çocuğun bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar (+), gerçekleştirmediği basamaklar ise (-) biçiminde işaretlenir. Beceri analizi kaydı tekniğini kullanırken iki farklı yol ile değerlendirme yapılabilir. İzleyen bölümde bu yollara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Tek Fırsat Tekniği: Öncelikle performans alınacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Tek fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Selam ver!" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamağının karşısına "+" işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına "-" işareti konur, diğer basamaklara "-" verilerek değerlendirme sona erdirilir.

Çok Fırsat Tekniği: Çok fırsat tekniğinde de öncelikle performans alınacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Çok fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Selam Ver!" denir.
2. 4-5 saniye kadar tepki vermesi beklenir.
3. Doğru tepki verdiyse veri toplama formuna "+" işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına "-" işareti konur ve bu basamak öğretmen tarafından gerçekleştirilir.
5. Beceri analizindeki tüm basamaklar için bu süreç tekrarlanır.

Dinî Kavram ve İfadelere İlişkin Bilgi Düzeyinin Ölçülmesi

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında dinî kavram ve ifadelerle ilişkin hedefler yer almaktadır. Bu beceriler tek basamaklıdır. Dinî kavram ve ifadelerle ilişkin ilgili bir hedef belirlendiğinde bu hedefle ilgili ayırık denemelerle kayıt tekniği kullanılmalıdır.

Ayrık Deneme Kaydı: Tek basamaklı davranışları kaydetmek için kullanılan bir kayıt tekniğidir. Bu kayıt tekniğinde öncelikle performans alınacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar, çoğunlukla uygulamacının kullandığı eli tarafında, masanın yanındaki daha alçak bir masada ve veri toplama formu da yakınında bulunmalıdır. Öğrencinin tek basamaklı davranışlara ilişkin performans düzeyinin belirlenmesi aşamasında şu basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Yemeğe başlamadan önce ne söyleriz?" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru tepkileri için veri toplama formuna "+" işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumu için veri toplama formuna "-" işareti konur.

ÖRNEK AYRIK DENEME KAYIT FORMU

"....." AYRIK DENEME KAYDI FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Öğretmen :

Hedef Davranış :

Evre :

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Deneme	Bismillahirrahmanirrahim
1	Yemeğe başlarken ne söylenir?										
2	Su içmeye başlarken ne söylenir?										
3	Eve girerken ne söylenir?										
4	Evden çıkarken ne söylenir?										
5	Arabaya binerken ne söylenir?										
6	Uyumak için yatağa yatarken ne söylenir?										
7	Yataktan kalkarken ne söylenir?										
8	Derse başlamadan önce ne söylenir?										
9	Camiye girerken ne söylenir?										
Toplam Tepki Sayısı											
Tepki Yüzdesi											

* Öğretilecek materyaller gerektiği kadar artırılabilir. Form uyarlanabilir.

Öğretim Sırasında Değerlendirme (Süreç)

Öğretim süreci içerisinde öğrenci performansının değerlendirilmesi gerekir. Örneğin bir beceri öğretirken öğrenciye ipuçları ya da yardım sağlanıyorsa ve hafta içinde 5 kez selam verme becerisi çalışılıyorsa bunlardan birinde, aynı başlama düzeyi verisi toplanırken yapıldığı gibi, değerlendirme verisi toplanmalıdır. Bu veriler hem öğrencinin öğretim sırasındaki ilerlemelerini hem de seçilen öğretim tekniğinin etkili olup olmadığını gösterecektir. Bunun için Selam Verme Beceri Analizi Veri Kayıt formu kullanılabilir. Evre "öğretim evresi" olarak belirtilir.

Öğretim Sonrası Değerlendirme (Son): İzleme

Öğretim tamamlandıktan birkaç hafta sonra öğrencinin beceriyi bağımsız olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediğini değerlendirmek, bir başka deyişle kalıcılığın sağlanıp sağlanmadığını izlemek gerekir. Üç ila beş hafta sonra bunun yapılması önerilir. İzleme sırasında yine, başlama düzeyi verisi toplama başlığının altında anlatıldığı şekilde, veri toplanır. Evre "izleme evresi" olarak belirtilir.

Verilerin Grafığe Aktarılması: UDA temelli programlarda öğrencinin ilerlemeleri grafiklerle takip edilir. Bir grafikte dikey ekseninde doğru davranış sayısı, yüzdesi ya da oranına ilişkin veriler (beceri yüzdesi); yatay ekseninde ise oturumlar yer alır. Aşağıdaki örnekte bir öğrenciye ait veri kayıtları ve bu verilere bağlı olarak çizilen grafik yer almaktadır. Grafik çizimi için bilgisayarda bir grafik programı kullanılabileceği gibi milimetrik kâğıt kullanılarak grafik elle de çizilebilir.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

"....." BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Evre : 1-2-3

İzleme : 9 (3 hafta sonra)-10 (5 hafta sonra)

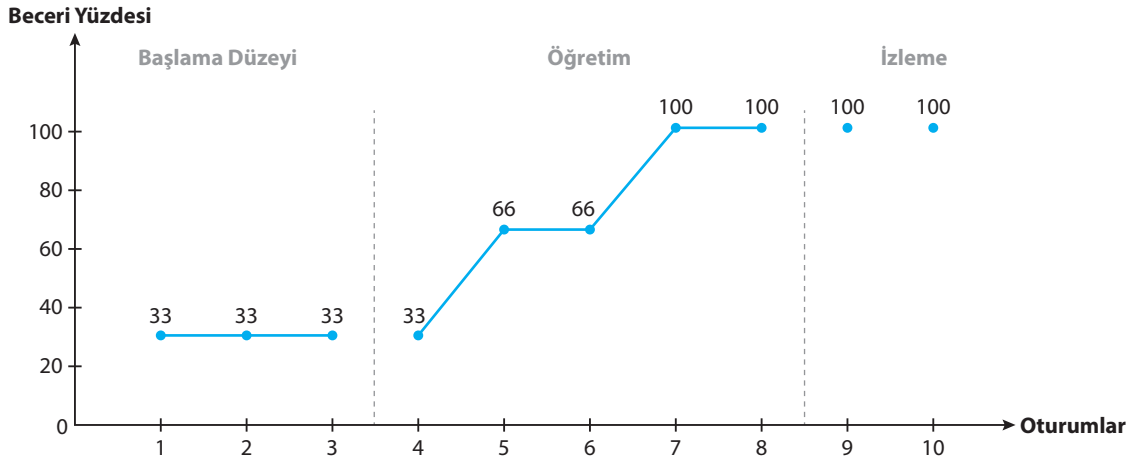
Hedef Davranış : Selam verir.

Öğretim : 4-5-6-7-8

Öğretmen :

Oturum Tarihi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		1/3/2017	2/3/2017	2/3/2017	9/3/2017	16/3/2017	23/3/2017	30/3/2017	6/4/2017	27/4/2017	11/5/2017
1	Sınıfa girer.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Arkadaşlarına doğru bakar.	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
3	Selamünaleyküm der.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı		1	1	1	2	5	7	7	7	8	100
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi		10	10	10	20	50	70	70	70	80	100

* Bağımsız gerçekleşen basamak yüzdesi = Öğrencinin doğru gerçekleştirdiği basamak sayısı/Beceri analizindeki toplam basamak sayısı X 100

Şekil 1. Selam Verme

Not: Haftada dört öğretim oturumu, bir değerlendirme oturumu yapılmıştır. Öğretim 20 oturumda gerçekleşmiştir.

Öğrencinin yıl sonunda belirlenen hedeflere ulaşma düzeyi not yerine betimleyici bir biçimde ifade edilebilir. Örneğin "... çevresindekilere selam verir."

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin belirli bir uyarana dikkatini toplama, ayırt etme, uzun ve kısa süreli bellekte bilgileri toplama ve kullanma, öğrenilmiş bir bilgiyi farklı ortamlarda ve durumlarda kullanma, problem çözme, dil gelişiminde yaşitlarına göre gecikme, yetersizlikten etkilenme derecesine bağlı olarak dili anlama, telaffuz ve konuşmada akıcılık, sosyal etkileşim ve iletişim kurma, dili işlevsel kullanma, arkadaş edinme ve sürdürmede çektikleri güçlük nedeniyle sistematik öğretim düzenlemelerine gereksinimleri vardır. Bu öğrenme özelliklerinin yanı sıra, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde kendini yaralama, vurma, ısırma, öfke nöbetleri gibi uygun olmayan davranış özellikleri görülebilmektedir.

Öğretmenlerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin içeriğinde yer alan becerilerin öğretimini, programın temel yaklaşımı olan UDA'nın önerdiği aşağıdaki ilkelere göre gerçekleştirmesi beklenmektedir:

1. Öğretilen davranış / becerinin analiz edilmesi ve tanımlanması,
2. Öğrencinin beceride yapabildiklerinin sürekli ve doğrudan ölçülmesi,
3. Öğretim süresince öğrencinin aktif olması için fırsatlar sağlanması,
4. Öğrenci davranışlarına anında ve sistematik dönütler verilmesi,
5. Öğrenci davranışlarının uyarılarla kontrolü sürecinde öğretim amaçlı ipuçları ya da yardımlardan doğal uyarılara geçişin sağlanması,
6. Yeni öğrenilen becerilerin yeni materyal, durum ve ortamlara genellenebilmesi için ilgili stratejilerin uygulanmasıdır.

Bu ilkeler doğrultusunda orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin öğrenme ve davranış özellikleri ile gereksinimleri göz önünde bulundurularak bire bir ve küçük grup düzenlemelerinde programın öğrencinin özelliklerine uygun şekilde bireyselleştirilmesi gereklidir. Bu süreçte aşağıda kısaca belirtilen iki noktaya dikkat edilmesi önemlidir:

1. Uygulamacı, bu programdan seçilen ve öğrencinin BEP'te hedeflenen kavram ve beceriler için kavram ve beceri analizi yapmalıdır. Yapılan bu analizler veri kayıt formlarına dönüştürülmelidir.
2. Uygulamacı, hedef davranışların öğretiminde öğrenmenin aşamaları olan edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeye ilişkin amaç belirlemeli ve öğretimi planlamalıdır.

Öğrenmenin birinci aşaması olan edinim, öğrencinin daha önce yapamadığı bir davranış ya da beceriyi belli bir doğrulukta yapar hale gelmesidir. Öğrencinin bir davranış ya da beceriyi edinim aşamasında öğrenmesi; daha bağımsız olması, güvenliği ve yaşam kalitesinin artması açısından önemlidir. Edinim aşamasına ilişkin "Öğrenci bir işe başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci bir işe başlarken en fazla 3 saniye içinde "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle uygulamacı öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretime geri dönmek yerine yeni beceri ya da davranışların öğretime yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç ve

beş hafta sonra bir işe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci yemeğe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellemenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamacılar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci bir işe başlarken en fazla 3 saniye içinde "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle uygulamacı öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretimine geri dönmek yerine yeni beceri ya da davranışların öğretimine yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç ve beş hafta sonra bir işe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci yemeğe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellemenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamacılar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Birinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerde dinî konular ile yaşadıkları hayat arasında bağlantı kurabilecek şekilde tavır ve tutum geliştirmeyi ve onlara bu doğrultuda ilgili bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlamaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı üç kademedен oluşmaktadır. Birinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında üç öğrenme alanı yer almaktadır. Bu öğrenme alanları: Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler, Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım, Sevgi, dostluk ve kardeşliktir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Şekil 2. I. Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler: Bu öğrenme alanında öğrencilerin dinimize ilişkin temel kavram ve ifadeleri öğrenmesini sağlayacak besmele, şükür, dua, selamlaşma, kelime-i tevhid ve kelime-i şahadet gibi hedef ve hedef davranışların öğretimi amaçlanmaktadır.

Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım: Bu öğrenme alanında öğrencilerin Allah'ı, Peygamberimiz'i ve kutsal kitabımızı tanımaları hedeflenmektedir.

Sevgi, dostluk ve kardeşlik: Bu öğrenme alanında ise öğrencilerin Allah'a, Peygamberimiz'e, ailesine, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve çevresindeki canlılara karşı sevgisini söz ve davranışları ile ifade etmesi hedeflenmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef**'e ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları; Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler, Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım, Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik olmak üzere üç öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanlarının altında hedefler ve hedef davranışlar yer almaktadır. Programda yer alan hedef ve hedef davranışlar, UDA yaklaşımının temel ilkelerinden biri olan gözlenebilirlik ve ölçülebilirlik dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	10	60
Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	3	14
Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	4	19
Toplam	17	93

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	10	2	2	14
Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	3	-	-	3
Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	4	3	-	7
Toplam	17	5	2	24

* Bazı hedeflerin hem bilişsel, hem duyuşsal hem de psikomotor alana karşılık gelmesinden dolayı toplamda Tablo 1'in toplam hedeflerinden fazla hedef görülmektedir.

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.1 . Bir işe "Besmele" ile başladığını ifade eder.	<p>1.1. Yemeğe başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.2. Su içmeye başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.3. Eve girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.4. Evden çıkarken Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah ifadesini söyler.</p> <p>1.5. Arabaya binerken "Bismillahirrahmanirrahim/ Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.6. Uyumak için yatağa yatarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.7. Yataktan kalkarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.8. Derse başlamadan önce "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.9. Camiye girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p>	Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.2 . Allah'a şükretme anlamına gelen dinî ifadeleri kullanır.	<p>2.1. Yemeğini bitirdikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.</p> <p>2.2. Su içtikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.</p> <p>2.3. Hapşırıldığında "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.</p> <p>2.4. Nasılsın diye sorulduğunda "Hamdolsun!", "Çok şükür!" veya "Allah'a şükürler olsun." ifadesini söyler.</p> <p>2.5. Birisine, yaptığı bir iyilikten dolayı "Allah razı olsun." ifadesini söyler.</p> <p>3.1. Dua ederken iki elini avuçları yukarı gelecek şekilde açar.</p> <p>3.2. Duanın Allah'tan istemek olduğunu söyler.</p> <p>3.3. Duanın sonunda "Amini!" diyerek ellerini yüzüne sürer.</p>	Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.3. Dua ile ilgili davranışları sergiler.		Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Ayrık denemelerle öğretim Aşamalı yardımla öğretim yöntemi	Beceri analizi formu Beceri analizi kaydı Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.4. Dilek ve dualarda, karşılaştığı duruma uygun dinî ifadeleri kullanır.	<p>4.1. Beğenme duygularını belirtmek için "Maşallah!" ifadesini söyler.</p> <p>4.2. Yapmaya niyetlendiği bir işin hayırla sonuçlanması için "İnşallah!" ifadesini söyler.</p> <p>4.3. Ölüm haberi aldığında "Allah rahmet eylesin." ifadesini söyler.</p> <p>4.4. Yolculuğa çıkanlara "Hayırlı yolculuklar!" ya da "Allah yolunuzu açık etsin." ifadesini söyler.</p> <p>4.5. Hasta olan birine "Allah şifa versin." ifadesini söyler.</p> <p>4.6. Yatmaya giden birisine "Allah rahatlık versin." ifadesini söyler.</p> <p>4.7. İş yapan veya işe giden bir kişiye "Hayırlı işler!" ifadesini söyler.</p> <p>4.8. Vedalaştığı kişiye "Allah'a ismarladık" ya da "Allah'a emanet ol!" ifadesini söyler.</p> <p>4.9. Yeni bir şey alan birine "Güle güle kullan." "İyi günlerde kullan." anlamında "Hayırlı olsun!" ifadesini söyler.</p> <p>4.10. Yeni yaşına giren bir kişiye "Allah hayırlı ömürler versin." ifadesini söyler.</p> <p>4.11. Hapşırın birine "Allah sana merhamet etsin." ya da "Hayırlı yaşa!" ifadesini söyler.</p>	<p>Model olma</p> <p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi</p> <p>Ayrıık denemelerle öğretim yöntemi</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrıık deneme kaydı</p>
	1.1.5. Kendi ifadeleriyle dua eder.	<p>5.1. "Allah'im seni çok seviyorum, sen de beni çok sev." diyerek dua eder.</p> <p>5.2. "Allah'im bana yardım et." diyerek dua eder.</p> <p>5.3. "Allah'im beni koru." diyerek dua eder.</p> <p>5.4. "Allah'im bana sağlık ver." diyerek dua eder.</p> <p>5.5. "Allah'im bize iyilik ver." diyerek dua eder.</p> <p>5.6. "Allah'im bizi kaza ve belalardan koru." diyerek dua eder.</p> <p>5.7. "Allah'im işimi kolaylaştır, zorlaştırma." diyerek dua eder.</p> <p>5.8. "Allah'im bana, aileme ve bütün insanlara mutluluk ver." diyerek dua eder.</p> <p>5.9. "Allah'im annemi, babamı ve arkadaşlerimi koru." diyerek dua eder.</p> <p>5.10. "Allah'im bizi her zaman sev." diyerek dua eder.</p>	<p>Model olma</p> <p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrıık deneme kaydı</p>

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.6. Selamlaşmada dini ifadeleri kullanır. 1.1.7. İslam dini ile ilgili temel bilgileri ifade eder. 1.1.8. Kelime-i Tevhid'i ve anlamını söyler.	6.1. Karşılaştığı insana / insanlara "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi	Beceri analizi formu Beceri analizi kaydı Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
		6.2. "Selamünaleyküm" diyen birine "Aleykümselem!" diyerek karşılık verir.		
		6.3. Bir topluluğa girdiğinde oradakilere "Selamünaleyküm" ifadesini söyler.		
		6.4. Eve girdiği zaman ev halkına "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.		
		6.5. Sınıf girdiğinde "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.		
		6.6. Misafir / misafirlerle selamlaşmadan sonra bir ağırlama sözü olan "Merhaba!" sözünü söyler.		
		6.7. Karşılaştığı bir arkadaşı ile selamlaşarak tokalaşır.		
		7.1. Son ilahi dinin adı sorulduğunda "İslam" cevabını verir.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
		7.2. "İslam nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi dindir." cevabını verir.		
		7.3. İslam dinini kabul eden kimseye Müslüman adı verildiğini söyler.		
7.4. "Müslüman kimdir?" diye sorulduğunda İslam dini ni kabul eden kimse olduğunu söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı		
8.1. "La ilahe illallah, Muhammedün resulullah." ifadesini söyler.				
8.2. "'La ilahe illallah, Muhammedün resulullah.' ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Tevhid" cevabını verir.				
8.3. Kelime-i Tevhid'in anlamı olan "Allah'tan başka ilah yoktur. Hz Muhammed (s.a.v.) Allah'ın elçisidir." ifadesini söyler.				
8.4. Kelime-i Tevhid'in en temel hali olan "La ilahe illallah." ifadesini söyler.				
8.5. "La ilahe illallah." ifadesinin "Allah'tan başka ilah yoktur." anlamına geldiğini söyler.				

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.9. Kelime-i Şehadet'i ve anlamını söyler.	9.1. Kelime-i Şehadet'i, yani "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh." ifadesini söyler. 9.2. "'Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh.' ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir. 9.3. Kelime-i Şehadet'in anlamı olan "Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in onun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ederim." ifadesini söyler. 9.4. Müslüman olmak için söylenen söz nedir diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.10. Kevser suresini okur ve anlamını söyler.	10.1. Kevser suresini okur. 10.2. Kevser suresinin anlamını söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
Açıklamalar	Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir. Hedef davranışların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yönlerini de dikkate alan etkinlikler planlanabilir. "Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışına uygun olarak seçilmelidir. "Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için önemlidir. "Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler" öğrenme alanı aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanmaları konusunda rehberlik edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	1.2.1. Allah'ın var ve bir olduğunu söyler.	1.1. Allah'ın var olduğunu söyler. 1.2. Allah'ın bir ve tek olduğunu söyler. 1.3. Allah'ın eşi ve benzeri olmadığını söyler. 1.4. Her şeyi yaratan ve var edenin Allah olduğunu söyler. 1.5. Allah'ın her şeyi işittiğini ve gördüğünü söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrıık deneme kaydı	
	1.2.2. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler.	2.1. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Allah tarafından peygamber olarak seçildiğini söyler. 2.2. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler. 2.3. "Son peygamber kimdir?" diye sorulduğunda "Hz. Muhammed (s.a.v.)" cevabını verir. 2.4. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ad anıldığıında salâvat getirileceğini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı	
	1.2.3. Kur'an-ı Kerim'i tanıır.	3.1. Çeşitli kitaplar arasından Kur'an-ı Kerim'i gösterir. 3.2. "Kutsal kitabımızın adı nedir?" diye sorulduğunda "Kur'an-ı Kerim." cevabını verir. 3.3. "Kur'an-ı Kerim nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi kitap" cevabını verir. 3.4. Kur'an-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğini söyler. 3.5. Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gönderildiğini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı	
	Açıklamalar	Öğrenci için ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir.			
		"Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışına uygun olarak seçilmelidir. "Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için önemlidir. "Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım" öğrenme alanındaki hedef davranışlar için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretme amaçlı olarak kullanmaları konusunda rehberlik edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	1.3.1. Allah ve peygamber sevgisini ifade eder.	1.1. Allahı sevdiğini söyler. 1.2. Peygamberi sevdiğini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.2. Ailesine, öğretmenlerine ve arkadaşlarına sevgisini söz ve davranışlarıyla gösterir.	2.1. Annesine ve babasına sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder. 2.2. Annesine ve babasına sevgisini sarılarak veya ellerini öperek gösterir. 2.3. Kardeşlerine sevgisini "Kardeşim seni seviyorum." veya "Canım kardeşim!" diyerek ifade eder. 2.4. Öğretmenlerine sevgisini "Seni seviyorum.", "Canım öğretmenim!" diyerek veya gülümseyerek gösterir. 2.5. Arkadaşlarına sevgisini "Canım arkadaşım!" "Sevgili dostum!" diyerek veya gülümseyerek gösterir. 2.6. Arkadaşlarına sevgisini onlarla oyun oynayarak, oyuncaklarını, yiyeceğini ve eşyalarını paylaşarak gösterir. 2.7. Yere düşen arkadaşını kaldırır. 2.8. Arkadaşlarına isimleriyle hitap eder.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
	1.3.3. Sevgisini söz ve davranışlarıyla ifade eder.	3.1. Sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder. 3.2. Sevgisini yakınlarına sarılarak ifade eder. 3.3. Sevdiklerine sevgisini gülümseyerek gösterir. 3.4. Sevgi ifadesi olarak büyüklerinin ellerini öper. 3.5. Bütün Müslümanların kardeş olduğunu söyler.	Model olma Aşamalı yardımla öğretim yöntemi Sosyal öykü	Beceri analizi formu Beceri analizi kaydı Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.4. Çevresindeki canlılara sevgisini gösterir.	4.1. Evcil hayvanlara sevgisini onlara su ve yiyecek vererek gösterir. 4.2. Ağaç, çiçek ve bitkilere sevgisini onları sulayarak gösterir. 4.3. Doğaya olan sevgisini onu koruyarak gösterir. 4.4. Sokak hayvanlarına olan sevgisini onları koruyarak gösterir.	Model olma Aşamalı yardımla öğretim yöntemi Etkinlik çizelgesi Sosyal öykü	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Öğrenci için ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir. Bazı hedef davranışların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yönleri dikkate alınmalıdır. "Sevgi, dostluk ve kardeşlik" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışına uygun olarak seçilmelidir. "Sevgi, dostluk ve kardeşlik" öğrenme alanı için okulda öğrenilen konuları ailenin de evde sürdürmesi ve genellemesi önemlidir. "Sevgi, dostluk ve kardeşlik" öğrenme alanındaki hedef davranışlar için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretimi amaçlı olarak kullanmaları konusunda rehberlik edilmelidir.			

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ-I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	Oturum Sayısı : 4
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.1. Bir işe "Besmele" ile başladığını ifade eder.
Hedef Davranışlar	1.2. Su içmeye başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler. Davranışın tanımı: Hayırlı ve helal bir işe başlarken Allah'ın adını anmak ve bu adla işe başlamak için "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler. Davranışın ön koşulları: Alıcı ve ifade edici dil, taklit becerilerine sahip olma.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim (Model ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştiriciler, kalem, silgi.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) sınıfta; genelleme oturumları ise farklı ortamlarda ve farklı kişilerle gerçekleştirilecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen, "Seninle su içmeden önce ne söylememiz gerektiğini öğreneceğiz." der.
Güdüleme	Öğretmen, "Su içmeden önce Besmele çekmen gerektiğini öğreneceksin."
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Öğretmen "Şimdi hazırsan başlayalım." diyerek "su içmeye başlamadan önce ne söyleriz?" diye sorar.
Uygulama	Öğretmen öğrencinin tepkilerini takip edebilmek için karşısına oturur. Öğretmen, "Su içmeye başlamadan önce ne deriz?" diye sorar. Öğrencinin soruya doğru tepki vermesi için fırsat verir. Öğretmen tepki alamadığı durumda "Su içmeye başlamadan önce Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah deriz." diyerek öğrenciye model olur. Ardından öğretmen soruyu tekrarlayarak öğrencinin doğru cevap tepki vermesi için fırsat verir. Öğretmen, öğrencinin soruya doğru cevap vermesi durumunda sevdiği bir nesne veya yiyecek vererek pekiştirir sunar. Öğrenci yanlış tepki verdiğinde ya da tepkide bulunmadığında öğretmen "Şimdi beni dinle" dedikten sonra sorunun doğru cevabını söyleyerek model olur. "Şimdi tekrar soruyorum, su içmeye başlamadan önce ne deriz?" diyerek soruyu tekrarlar. Öğrenci yardım almadan "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" dedikten sonra pekiştirici sunulur. Öğretmen bir oturumda 5 deneme yapar. Öğretim oturumu sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin cevaplarını kolay duyabilecek şekilde karşısında oturur. Öğretmen, uygulama sürecindeki gibi öğrencinin dikkatini sorulacak soruya çeker ve hedef uyarını sunar: "Su içmeye başlamadan önce ne deriz?" Öğretmen öğrencinin tepkide bulunması için 3-5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti konur ve tepki görmezden gelinerek deneme tekrarlanır. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin soruya beş denemeden dördünde bağımsız olarak doğru yanıt vermesinden 3 ve 6 hafta sonra tekrar değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	Oturum Sayısı : 1
BÖLÜM-2	
Hedef	1.2.2. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler.
Hedef Davranışlar	2.3. "Son peygamber kimdir?" diye sorulduğunda "Hz. Muhammed (s.a.v.)" cevabını verir. Davranışın tanımı: Öğrenci, son peygamberin kim olduğu sorulduğunda "Hz. Muhammed" der. Davranışın ön koşulları: Sorulara cevap verme, dinimiz ile ilgili temel kavramlara sahip olma.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Eş zamanlı ipucuyla öğretim (Sözel ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Veri toplama formu, pekiştiriciler, ders kitabı.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı yer ve kişiler kullanılacaktır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle son peygamberin kim olduğunu öğreneceğiz. Hazır mısın?" der.
Güdüleme	Öğretmen "Son peygamberin kim olduğunu öğrenmen senin için önemli, böylece sorulduğunda kim olduğunu söyleyebilirsin." der.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." diyerek konuya geçilir.
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Sözel ipucunun uygun bir şekilde verilebilmesi için öğretmen ve öğrenci birbirini görmelidir. Öğretmen, öğrencinin çalışmaya hazır olduğunu anladığında hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrenciye "Son peygamberin adı ne, söyle?" Hedef uyarısını sunar, hemen sonra sözel ipucu verir: "Hz. Muhammed (s.a.v.)" der. Öğrencinin doğru tepki vermesi için 4 saniye bekler. Öğrenci doğru tepki verirse "Aferin, çok güzel söyledin!" denerek sözel olarak pekiştirilir. Öğrenci yanlış tepkide bulunursa ya da tepkisiz kalırsa davranış yanlış kabul edilerek görmezden gelinir ve bir sonraki denemeye geçilir. Öğretim süreci aynı şekilde belirlenen deneme sayısı kadar tekrar edilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı, öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü ya da bekleme süresi değiştirilebilir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Bu süreçte öğretmen, öğrencinin tepkilerini kontrol edebilmek için yanına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Son peygamberin adı ne, söyle?" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci üç defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin üç denemeden üçünde sorulara bağımsız olarak doğru cevap vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden farklı ortamlarda öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-III

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	Oturum Sayısı : 2
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.2. Ailesine, öğretmenlerine ve arkadaşlarına sevgisini söz ve davranışlarıyla gösterir.
Hedef Davranışlar	2.2. Annesine ve babasına sevgisini sarılarak veya ellerini öperek gösterir. Davranışın tanımı: Öğrenci, uygun zamanlarda annesine ve babasına sarılarak veya elini öperek sevgisini gösterebileceğini söyler. Davranışın ön koşulları: Dinimiz ile ilgili temel kavramlar, sorulara mantıklı cevaplar verme, ifade etme.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Eş zamanlı ipucu ile öğretim (Görsel ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Olay kartları, veri toplama formu, kalem, pekiştireçler, ders kitabı.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelme için farklı yer ve kişiler kullanılacaktır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen, öğrenciye uygun zamanlarda "Anne ve babana sarılarak veya ellerini öperek sevgini nasıl göstermelisin? Beni dikkatli dinleyeceğimi ve izleyeceğimi biliyorum." gibi dikkat çekici uyarılar verir.
Güdüleme	Anne ve babamıza sevgimizi sarılarak veya ellerini öperek gösterirsek çevremiz tarafından sevilir ve örnek gösteriliriz. Böylece hem kendimiz mutlu oluruz hem de anne ve babamız mutlu olur.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım."
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masaya yan yana oturur. Öğretmen, "Şimdi seninle anne ve babasına sarılarak ve ellerini öperek sevgisini gösteren bir çocuğun olay kartlarını göstereceğim. Hazır mısın?" der. Öğretmen, "Anne ve babana sevgini nasıl gösterirsin?" diye sorar. Daha sonra annesine babasına sevgisini sarılarak ve ellerini öperek gösteren olay kartını gösterir. "Annemize ve babamıza sevgimizi sarılarak ve elini öperek gösteririz." der. "Şimdi sen söyle!" denerek öğrencinin cevabı tekrarlama için 4 saniye beklenir. Öğrenci cevabı doğru bir şekilde belirlenen süre içerisinde tekrar ederse "Aferin, çok güzel söyledin!" denerek pekiştirilir. Öğrencinin belirlenen süre içerisinde cevabı doğru bir şekilde tekrar etmemesi ya da hiçbir tepki vermeme durumunda davranış yanlış kabul edilerek görmezden gelinir ve bir sonraki denemeye geçilir. Öğretim süreci aynı şekilde belirlenen deneme sayısı kadar tekrar edilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı, öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü ya da bekleme süresi değiştirilebilir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Bu süreçte öğretmen, öğrencinin tepkilerini kontrol edebilmek için yanına oturur. Öğretmen, uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Anne ve babana sevgini nasıl gösterirsin." diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci üç defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin üç denemeden üçünde sorulara bağımsız olarak doğru cevap vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden farklı ortamlarda öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelme verisi toplar.	

EK 1

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ I. KADEME KONTROL LİSTESİ

Yönerge

Kontrol listesi kullanılırken öğrencinin yerine getirdiği beceriler için "**Evet**" sütununa, yerine getiremediği beceriler için "**Hayır**" sütununa işareti (✓) konur. Eğer açıklama yapılması gerekiyorsa "**Açıklama**" sütununa not edilir. Öğrencinin yerine getiremediği becerilerden öncelikle öğretilmesi önerilenler için "**Açıklama**" sütununa (★) işareti konur. Form kullanılırken doğrudan gözlemlenemeyen davranışlara ilişkin anne-baba / birincil bakıcı, daha önceki öğretmeni ya da okulda çalışan personelden bilgi alınmalıdır.

Öğrenme Alanı: DİNE İLİŞKİN BAZI KAVRAM VE İFADELER				
	Davranışlar	Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Yemeğe başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
2	Su içmeye başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
3	Eve girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
4	Evden çıkarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
5	Arabaya binerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
6	Uyumak için yatağa yatarken "Bismillahirrahmanirrahim/Bismillah" ifadesini söyler.			
7	Yataktan kalkarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
8	Derse başlamadan önce "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
9	Camiye girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
10	Yemeğini bitirdikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.			
11	Su içtikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.			
12	Hapşırduğunda "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.			
13	Nasılsın diye sorulduğunda "Hamdolsun.", "Çok şükür!" veya "Allah'a şükürler olsun." ifadesini söyler.			
14	Birisine yaptığı bir iyilikten dolayı "Allah razı olsun." ifadesini söyler.			
15	Dua ederken iki elini avuçları yukarı gelecek şekilde açar.			
16	Duanın Allah'tan istemek olduğunu söyler.			

17	Duanın sonunda "Amin!" diyerek ellerini yüzüne sürer.			
18	Beğenme duygularını belirtmek için "Maşallah!" ifadesini söyler.			
19	Yapmaya niyetlendiği bir işin hayırla sonuçlanması için "İnşallah!" ifadesini söyler.			
20	Ölüm haberi aldığı anda "Allah rahmet eylesin." ifadesini söyler.			
21	Yolculuğa çıkanlara "Hayırlı yolculuklar!" ya da "Allah yolunuzu açık etsin." ifadesini söyler.			
22	Hasta olan birine "Allah şifa versin." ifadesini söyler.			
23	Yatmaya giden birisine "Allah rahatlık versin." ifadesini söyler.			
24	İş yapan veya işe giden bir kişiye "Hayırlı işler!" ifadesini söyler.			
25	Vedalaştığı kişiye "Allah'a ismarladık ya da Allah'a emanet ol!" ifadesini söyler.			
26	Yeni bir şey alan birine "Güle güle kullan.", "İyi günlerde kullan." anlamında "Hayırlı olsun!" ifadesini söyler.			
27	Yeni yaşına giren bir kişiye "Allah hayırlı ömürler versin." ifadesini söyler.			
28	Kalın çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			
29	İnce çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			
30	Hapşırın birine "Allah sana merhamet etsin." ya da "Hayırlı yaşa!" ifadesini söyler.			
31	"Allah'ım seni çok seviyorum, sen de beni çok sev." diyerek dua eder.			
32	"Allah'ım bana yardım et." diyerek dua eder.			
33	"Allah'ım beni koru." diyerek dua eder.			
34	"Allah'ım bana sağlık ver." diyerek dua eder.			
35	"Allah'ım bize iyilik ver." diyerek dua eder.			
36	"Allah'ım bizi kaza ve belalardan koru." diyerek dua eder.			
37	"Allah'ım işimi kolaylaştır, zorlaştırma." diyerek dua eder.			
38	"Allah'ım bana, aileme ve bütün insanlara mutluluk ver." diyerek dua eder.			
39	"Allah'ım annemi, babamı ve kardeşlerimi koru." diyerek dua eder.			
40	"Allah'ım bizi her zaman sev." diyerek dua eder.			
41	Karşılaştığı insan / insanlara "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			

42	"Selamünaleyküm!" diyen birine "Aleykümse-lam!" diyerek karşılık verir.			
43	Bir topluluğa girdiğinde oradakilere "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			
44	Eve girdiği zaman ev halkına "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			
45	Sınıfa girdiğinde "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			
46	Misafir / misafirlerle selamlaşmadan sonra bir ağırlama sözü olan "Merhaba!" sözünü söyler.			
47	Karşılaştığı bir arkadaşı ile selamlaşarak tokalaşır.			
48	Son ilahi dinin adı sorulduğunda "İslam" cevabını verir.			
49	"İslam nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi dindir." cevabını verir.			
50	İslam dinini kabul eden kimseye Müslüman adı verildiğini söyler.			
51	"Müslüman kimdir?" diye sorulduğunda İslam dinini kabul eden kimse olduğunu söyler.			
52	"La ilahe illallah, Muhammedün resulullah." ifadesini söyler.			
53	"La ilahe illallah, Muhammedün resulullah! ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Tevhid." cevabını verir.			
54	Kelime-i Tevhid'in anlamı olan "Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın elçisidir." ifadesini söyler.			
55	Kelime-i Tevhid'in en temel hali olan "La ilahe illallah." ifadesini söyler.			
56	"La ilahe illallah." ifadesinin "Allah'tan başka ilah yoktur." anlamına geldiğini söyler.			
57	Kelime-i Şehadet'i "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh." ifadesini söyler.			
58	"Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh." ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir.			
59	Kelime-i Şehadet'in, yani anlamı olan "Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in onun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ederim." ifadesini söyler.			
60	Müslüman olmak için söylenen söz nedir diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir.			
61	Kevser suresini okur.			
62	Kevser suresinin anlamını söyler.			

Öğrenme Alanı: ALLAH'I, HZ. MUHAMMED (S.A.V.)'İ VE KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Allah'ın var olduğunu söyler.			
2	Allah'ın bir ve tek olduğunu söyler.			
3	Allah'ın eşi ve benzeri olmadığını söyler.			
4	Her şeyi yaratan ve var edenin Allah olduğunu söyler.			
5	Allah'ın her şeyi işittiğini ve gördüğünü söyler.			
6	Hız. Muhammed (s.a.v.)'in Allah tarafından peygamber olarak seçildiğini söyler.			
7	Hız. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler.			
8	"Son peygamber kimdir?" diye sorulduğunda "Hız. Muhammed (s.a.v.)" cevabını verir.			
9	Hız. Muhammed (s.a.v.)'in adı anıldığında salâvat getirileceğini söyler.			
10	Çeşitli kitaplar arasından Kur'an-ı Kerim'i gösterir.			
11	"Son ilahi kitabın adı nedir?" diye sorulduğunda "Kur'an-ı Kerim." cevabını verir.			
12	"Kur'an-ı Kerim nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi kitap." cevabını verir.			
13	Kur'an-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğini söyler.			
14	Kur'an-ı Kerim'in Hız. Muhammed (s.a.v.)'e gönderildiğini söyler.			

Öğrenme Alanı: SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Allah'ı sevdiğini söyler.			
2	Peygamber'i sevdiğini söyler.			
3	Annesine ve babasına sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder.			
4	Annesine ve babasına sevgisini sarılarak veya ellerini öperek gösterir.			
5	Kardeşlerine sevgisini "Kardeşim seni seviyorum." veya "Canım kardeşim!" diyerek ifade eder.			
6	Öğretmenlerine sevgisini "Seni seviyorum.", "Canım öğretmenim!" diyerek veya gülümseyerek gösterir.			
7	Arkadaşlarına sevgisini "Canım arkadaşım!" "Sevgili dostum!" diyerek veya gülümseyerek gösterir.			
8	Arkadaşlarına sevgisini onlarla oyun oynayarak, oyuncaklarını, yiyeceğini ve eşyalarını paylaşarak gösterir.			
9	Yere düşen arkadaşını kaldırır.			
10	Arkadaşlarına isimleriyle hitap eder.			
11	Sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder.			
12	Sevgisini yakınlarına sarılarak ifade eder.			
13	Sevdiklerine sevgisini gülümseyerek gösterir.			
14	Sevgi ifadesi olarak büyüklerinin ellerini öper.			
15	Bütün Müslümanların kardeş olduğunu söyler.			
16	Evcil hayvanlara sevgisini onlara su ve yiyecek vererek gösterir.			
17	Ağaç, çiçek ve bitkilere sevgisini onları sulayarak gösterir.			
18	Doğaya olan sevgisini onu koruyarak gösterir.			
19	Sokak hayvanlarına olan sevgisini onları koruyarak gösterir.			

